

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELENIK minden hó 1-én és 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ügynök-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria“ r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vesz fél.

TARTALOM: A halászati tanfolyamokról. *Simonffy Gyula*. — Az ártéri halórség szervezése. *Heverde Frigyes*. — Az új porosz halászati törvényjavaslat. (Folyt.) — Tájékoztató az édesvízi halásatról és halgazdaságról. (Folyt.) *Répássy Miklós*. — Kérdések és feleletek. — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

A halászati tanfolyamokról.)

Simonffy Gyula-tól.)*

A „Halászat“ mult évi 17. és 18. számának rövid híradása szerint a földművelésügyi miniszter rendeletére a kincstári erdőőrök részére hat napra terjedő halászati tanfolyam tartatott Znojvára, a m. kir. közalapítványi uradalom pisztrángos tógazdaságában.

Ennek kapcsán szándékom részletesebben ismertetni ezt a tanfolyamot és annak előadási anyagát.

Mielőtt azonban ezt tennem, szükségesnek tartom, hogy általánosabb szempontból kitérjek a gazdasági szaktanfolyamok tartásának kérdésére.

A gazdasági tanfolyamok tulajdonképeni célja (egész általánosságban): *munkaerők nevelése.*

A gazdasági termelésnél a munkaerő feladata a természetnyújtotta erőket s anyagokat a a tökenyújtotta eszközök, segélyével új értékek létesítésére fordítani. Azáltal, hogy az üzemtökevel felszerelt birtok szervezetébe a munka is beillesztetik és így a termelés folyamata megindíttatik, lesz a gazdaságból *gazdasági üzem.***)

Az emberi munka szellemi és fizikai. A szellemi munka a gazdaságok berendezésénél és a kezelés vezetésénél jut érvényre, a fizikai munka ellenben egyes mechanikai műveletek végrehajtásától áll, miután pedig a munkából eredő költség az összes termelési költségnek maga tekintélyes része, kétségtelen az is, hogy egyrészt a kezelés megfelelő vezetése révén a termelés által előállított új érték lényegesen fokozható, másrészt helyesen alkalmazott munkarendszer mellett a kezelési költség lényegesen apasztható is.

A jövedelmező gazdálkodás első alapfeltétele a helyesen berendezett birtok, másik annak okszerű kezelése.

*) Előadta az Országos Halászati Egyesület 1913. márczius 13-iki ülésén.

***) *Hensch Árpád*. Mezőgazdasági üzemtan I. r.

Miután a kezelés alanya a birtok kezelője, annak munkaköre pedig igen sokoldalú, igen természetes, hogy eredményes gazdálkodás mellett a kezelő gazdának kiváló fizikai, szellemi és erkölcsi tulajdonságokkal kell bírni és pedig úgy felső, mint alsó fokon. A felsőrangú kezelőszemélyzettől nagyobb értelmiséget, alaposabb szakképzettséget és megbízhatóságot, az alsórangútól — melynek hivatása a kezelőtisztség rendelkezésének érvényt szerezni — a megbízhatóságon kívül lokális szakismereteket kívánunk.

A különféle gazdasági tanfolyamok célja ennek az itt említett szakképzettségnek általános vagy speciális irányban való kiterjesztése.

A mi az előrebocsájtottakból áll a mezőgazdaságra, áll a halgazdaságra is, legfeljebb azt lehetne még hozzáfűzni, hogy a halgazdaságnál mint termelési (lehetne mondani állattartási) ágánál a munkából eredő költség a termelési költségnek csekélyebb hányadát teszi, de ez is inkább a pontyos, mint a pisztrángos halgazdaságokra áll, mely utóbbiaknál a munkaköltség belterjes üzem mellett már tetemes.

Ha az elmondottak nyomán megállapítjuk azt, hogy a halászat és halászati szakképzés fejlesztésének a tanfolyamok hathatós eszközei, önként felvetődik a kérdés, hogy a tanfolyamok milyen irányban és mire terjedjenek ki?

A halászat, érve ezalatt a haltermelést is, kiválóan gyakorlati foglalkozás, a melynek ismeretéhez csupán közvetlen és az illető rátermettségekhez mérten hosszabb-rövidebb ideig tartó megfigyelés, gyakorlás után jut az ember. A jövedelmező halgazdaság nem nélkülözheti már kezdettől fogva sem a gyakorlati embereket, akiknek munkája a létesítendő halgazdaság üzemének megállapításánál kezdődik s mindvégig folytatódik a halanyag termelésénél és forgalombahozatalánál is.

A tógazdaság szervezői, tehát a gazdák és felsőrendű

kezelőszemélyzet szakképzése végett mindenestre szükséges, hogy a gyakorlati ismeretek előadásán kívül, az elméleti részre is kiterjesszük, mert ugyan mivé lenne csak rövid idő elmultával is valamely halgazdaság, ha a tudományos kutatás és kísérletezés példáin és pozitív eredményein nem okulva, a gazdaság vezetői lépést nem tartanának a haladó korral?

Az alsóbbrendű kezelőszemélyzet szakképzésénél az elméleti részre kevesebb súlyt kell fektetnünk — mert hiszen belőlük nem szellemi vezetőket nevelünk.

A halászati foglalkozás gyakorlati természetét tekintve, azonban úgy a felső-, mint alsórendű kezelőszemélyzet szakképzésénél általában véve gyakorlati irányt kell követnünk. Abban a tekintetben, hogy a gyakorlati ismereteket elméletileg kiegészítsük, a kétféle szakképzés között az eltérés legfeljebb fokozatbeli lehet.

A halászati szakképzésnek tanfolyamok tartása által való terjesztése és fejlesztése korunknak különben igen felkapott és méltatott kérdése.

Ausztria, Németország és Svájc halászatáról írt tanulmányúti jelentésemben*) már utaltam e körülményre, de hogy ez mennyire így van, annak bizonyítékára a külföldi szaklapokban lépten-nyomon ráakadunk; igen sűrűn esik szó azokban halászati tanfolyamokról.

A hozzánk legközelebb eső kulturszomszédjaink az osztrák „Österreichische Fischerei Zeitung” s a német „Allgemeine Fischerei Zeitung” legutóbbi, 1912. évi évfolyamában pl. részint felhívások, részint beszámolók (referádák) alakjában e tárgyra vonatkozólag a következő említésre méltó dolgok fordultak elő:

Az „Öst. Fisch. Zeitung” 1. számában a cs. kir. osztrák halászati egyesület és az orsz. gazdasági egyesület közreműködésével sorozatos vándorelőadás van hirdetve, a melynek tárgya Ausztria halgazdasága. 2. számában beszámolót találunk a gráci sporthorgász-egyesület kezdeményezésére, több magános és a stájer tartományi bizottság támogatása mellett *Grottenhofban*, a pisztrángos gazdaság és a természetes halászat köréből vett háromnapos előkészítőtanfolyamról.

Az 5. számban az orsz. halászat egyesület felhívást intéz a tartományi halászati egyesületekhez és gazdasági tanácsokhoz, hogy a melyek tanfolyamot akarnak rendezni, vagy ilyet segíyezni, ebbeli szándékukat közöljék. Ugyan e számban felhívást intéz az orsz. halászati egyesület a *Wagramban Traismauer mellett* tartandó, az összes Salmonida-félék tenyésztésre kiterjeszkedő 14 napos tanfolyamra. Végre ugyanezen számban található még egy felhívás egy *Grottenhofban* tartandó „tógazdasági tanfolyamra”.

Hasonló tárgyokról, ha néha ismétlések képében is olvashatunk még a nevezett lap 6., 10., 18., 19., 20—24. számaiban.

Agilitásával különösen kiválik a cs. kir. osztrák halászati egyesület, a gráci sportegyesület, az ugyanottani halászati egyesület, a felsőausztriai tartományi halászati egyesület és magánosok, nem is szólva a kormányhatóságról, a mely szintén lelkes támogatásban részesíti ez ügyet.

A már említettekén kívül főképp *Andritz-Ursprung*, *Bécs*, *Sz-Péter* (Linz mellett) azok a helyek, a hol 3—14 napos tanfolyamokat szoktak rendezni.

A német „Allgemeine Fischerei Zeitung”-ban hasonló tárgyú közleményeket olvashatunk az 1., 2., 4—6., 8., 9., 12—14., 19—22., 24. számokban.

A németek valamivel előbb vannak, mint az osztrákok.

Ők már 6 hetes tanfolyamokat, illetve *halászközlöt is tartanak Starnbergben*. Az előadások, úgy mint az osztrákoknál is „a pisztrángtenyésztés”, „pontytenyésztés”, „pisztrángos gazdaság”, „pontygazdaság”, „tógazdaság”, „természetes vizek halászata” köréből veszik tárgyukat, azzal a különbséggel, hogy a németek már halászati „kereskedelmi tanfolyamot” is tartanak; igaz, hogy főképp a tengeri halászat igényeire való tekintettel. Tevékenységével különösen kiválik a földművelésügyi minisztérium, a német birodalmi, a bajor, a sváb és neuburgi, a sziléziai, brandenburgi és szász halászati egyesület.

Fontosabb helyek, a hol a tanfolyamokat tartani szokták: München, Starnberg, Friedrichshagen, Kempten, Hamburg, Ebeswald, Bernrieden, Breslau, Bauzen, Dreza, Königstein (Taunus) és Augsburg.

A tanfolyamok közül említésre méltóbb a bajor halászati egyesület starnbergi tenyésztelepén tartott 6 hetes és a földművelésügyi miniszter megbízásából az eberswaldi erdészeti akadémián tartott 4 napos tanfolyam.

Úgy az osztrák, mint a német tanfolyamon részt vehet minden érdeklődő és hivatásos halász — mindenféle társadalmi állásból. Részt is vesznek benne földbirtokosok, magán és állami mező- és erdőgazdák, főiskolai hallgatók, hivatásos halászok, kereskedők stb.

Az előadás rendszeren ingyenes, azonban mindenütt gondoskodnak róla, hogy a hallgatók olcsó és jó ellátást kapjanak. A szegényebb sorsúak főképp Németországban anyagi segílyt is kapnak és pedig vagy a birodalmi vagy a tartományi halászati egyesület, sőt igen sokszor privát meczenások (tógazdák) jóvoltából. A segíly vagy az útiköltség megtérítéséből vagy bizonyos napi járulékból: 2—3 márkából szokott állani.

Az előadások délelőtti rendszerint (2—3 óra) elméletiek, délután gyakorlatiak és igen érdekes, hogy a tanrendbe majdnem mindig beilleszkedik egy délutáni vagy esteli „zwanglose Zusammenkunft” vagy „Unterhaltung” (rendszerint valamelyik sörházban s vendéglőben), a mikor megbeszélések folynak s a mikor az érdeklődők minden szakkérdésben közvetlen felvilágosításokat s tanácsokat kaphatnak.

Hogy hazai viszonyainkat a külföldével összehasonlíthassuk, meg kell állapítanunk azt, hogy a halászati szakképzés nálunk sem újság már. Irodalma is van már ennek a kérdésnek, de viszont tettek és cselekedetek is bizonyítanak mellette.

A mi az irodalmat illeti, a „Halászat” 1907. évi 6. sz. füzetében *Betegh Lajos* „Halászati szakoktatás” cz. cikkében külföldi: angol, francia, belga, holland, norvég stb. példákra hivatkozva a halászatnak az állatorvosi főiskola keretében főiskolai szakoktatási ággá való fejlesztését javasolja. *Landgraf János* a „Halászat” 1910. évi 1—2. számaiban „Az első bajor halászati szakiskola” cz. cikkében ezen 6 hétre terjedő tanfolyamot és tananyagát részletesen ismerteti.

Cikkében reá mutat, hogy a vezető államokban a szakismeret terjesztése, a haltermelés általánosítása végett kezdetben vándortanárok és a helyszínén megjelenő halászati szakközégek működtek, ez azonban elégségesnek nem bizonyult: s így az országos bajor halászati egyesület tógazdaságában egy lelkes ügybarát anyagi segítségével felállították az előbb említett szakiskolát. Fejtegetését annak hangoztatásával végzi, hogy *nátunk is időszerű s szükséges volna egy speciális halászati szaktanfolyam szervezése*, a kérdés megérezt annyira, hogy csak kezdeményezésre és pedig elsősorban az Orsz. Halászati Egyesület kezdeményezésére vár.

*) L. Halászat 1910. évi 14—19. sz.

A magyar állam, mint említettem, intézményesen, gyakorlati irányban is részt vesz a halászati szakképzés fejlesztésében és általánosításában; ilyen intézménye az, hogy hazai tógazdaságaink tulajdonosainak kérelmére és ajánlatára 300 korona államsegély mellett, ismertebb tógazdaságokban segéd munkásokat képeztet ki, rendszerint minden év áprilistól novemberig tartó nyolcz hónapi időtartam alatt. Ilyen esetben a tógazda rendelkezik a segéd munkás munkabereje felett, viszont a 300 K segélyből a tanuló fedezi mindennapi szükségleteit.

Hazánkban az állam ilyen támogatása mellett nem egy tógazdaság jutott már szakképzett és megbízható segéd munkáshoz, illetőleg tócsőszhez, tómasterhez. Másik intézménye pedig az, hogy a földművelésügyi minisztérium felügyelete alá tartozó erdészeti főiskolán, gazdasági akadémiákon, a kassai vízmesteriskolán a halászatot mint kötelező tárgyat adják elő.

Ehhez járult most legújabbán *gróf Serényi Béla* földművelésügyi miniszter úr által 1912. év folyamán elrendelt — s az 1912. évben folytatólagosan megtartott — cikkem elején említett *halászati tanfolyam kincstári erdőőrök részére*.

Ezen tanfolyam tartásának elrendelése egy igen jelentős lépése lett a már *Dar'nyi Ignác* volt földművelésügyi miniszter által kezdeményezett, tehát régebbi keletű akciónak, a mely a kincstári erdészet kezelése alatt álló *tekintélyes nagyságú vízterület*)* okszerű művelésének és intenzívebb kihasználásának a kor színvonalára való emelését tűzte ki célul.

A halászati üzem intenzívebbé tételére, különösen alkalmasnak mutatkoztak azok a pisztrángos hegyi vizek, a melyekből körülbelül 3800 k. hold van a kincstári erdészet birtokában.

Az erdőőrök halászati kiképzése tehát elsősorban ezen vízterület szakszerű kezelésének elsajátítására irányult, hogy t. i. a kincstári vagyon védelmére és őrzetére hivatott személyek tagjai közül egyesek a természetes vizek halászatával, halasításával s az e célból szükséges teendőkkal megismerkedve, szakismereteiket saját otthonukban felhasználhassák s hogy személyes érintkezés által társaiknak segítségére és oktatására legyenek.

A szóbanlévő halászati tanfolyam tehát céljához képest *specziális és jórészt gyakorlati jellegű volt*. Ehhez képest az erdőőrök gyakorlati kiképzést nyertek: a pisztrángos vizekben használatos halász hálók és szerszámok ismerete, beszerzése, felszerelése és alkalmazási módjában; a honos és honosított pisztrángféle hálak ismeretében, az anyahalak kifogása, tartása és kezelésében; azok ivar szerint való megkülönböztetésében, az ivartermékek nyelésében, az ikratermékenyítésben; a megtermékenyített ikráknak a költőházban való elhelyezésében; a költési eljárásban; a napi teendők szakszerű végzésében; az ikraszámolásban; a megtermékenyített és szállításra érett ikrák csomagolásában hosszabb-rövidebb távolságra; a szállított ikrák helyes kicsomagolása és elhelyezésében. Elsajátították továbbá annak felismerését, hogy a zsenge ivadék a kihelyezésre mikor alkalmas, a patakokba való kihelyezés szakszerű végrehajtását és elosztását, a népesítésre szolgáló ivadék számának meghatározását, az ívó halak tartózkodási helyének felismerését, a patakok feljavítását, fenék (bukó) gátak készítését s elhelyezését, az ivadékszállító edények és eszközök ismertetését s készítését; egynyaras ivadék nevelését, ivadéknevelő tavak készítését, a megfelelő zsilipszerkezetekkel együtt, az

ivadéknevelő tavak szabályszerű népesítését. Elsajátították a természetes és részben a mesterséges haltáplálékok ismeretét, a halak ellenségei s az ellenök való védekezést, a védelmi eszközök ismeretével s azok gyakorlati alkalmazásával együtt.

Bemutatást nyert az élő halak szállítása egyszerű hordókban és a hydrobion halszállító edényben, a leölt halak csomagolása stb. Az igényekhez képest oktatást nyertek az erdőőrök a halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz.-nek az őrzési szolgálatot közelebbről érintő rendelkezéseiben.

A mint e felsorolásból kitűnik, az oktatás sok mindenre kiterjedt és a tananyag 6 nap alatt való összefoglalása csak azért vált lehetségessé, mert az oktatás — céljából képest — főképp a gyakorlati teendők bemutatására és végzésére szorított, az elméleti magyarázat, a gyakorlati bemutatásokkal kapcsolatban csak oly mértékben nyert alkalmazást, a mennyire az a gyakorlati teendők megértéséhez szükséges volt, úgyszólván „dióhéjban“, mert más szempontból arra is kellett gondolni, hogy a tanulók felesleges ismeretekkel túl ne terheltesenek. A követett rendszer — a melyet már az előző év tapasztalatai is lámogattak — bevált. A kiképzett erdőőrök a demonstrációkat és magyarázatokat mindvégig éber figyelemmel kísérték és jegyezték, s miután a tananyag fontosabb részeinek ismételtesére is jutott idő, az erdőőrök a gyakorlati teendők végzésében teljesen kielégítő jártasságra tettek szert.

A mi most már azt a kérdést illeti, hogy a halászati tanfolyamoknak megvan-e a kívánt sikere, úgy a magunk, mint a külföld példáim okulva, határozott igennel felelhetünk. A tavalyi év folyamán tartott tanfolyamnak már eddig is meg volt az az eredménye, hogy *egy-egy erdőhatósági kerületekben a házilag pisztrángikratermelés megindult*, a kezdet nehézségein túlesett, sőt a *zsarnóczai erdőhivatal* és a *liptóújavári jőrdőhivatal* kerületében a saját szükségletre termelt nagyobb számú ikra költsége annyira jól sikerült, hogy a beérkezett jelentések szerint a *költség alá került ikramennyiségnek zsenge ivadékká fejlődéséig alig 5—10%-a pusztult el*.

Értesüléseink vannak arról is, hogy a tanfolyamot végzett erdőőrök nagy ambícióval végzik a haltenyésztés és halvédelem körüli teendőiket, a mi természetes is, mert a szerzett ismeretek által a halászatnak egy egészen új világa nyílt meg előttük, az eddig csak empirikusan ismert helyett, a természettudományos, illetve a gazdasági alapon álló.

* * *

A halászati szakképzést, illetve a tanfolyamokat az eddigiekben ismertette, megállapíthatjuk azt, hogy e téren nálunk a *cselekvésnek elég tere kínálkozik* még s hogy e téren úgy az állam, mint az egyesületek (első sorban az Orsz. Halászati Egyesület) és magánosok (tógazdák) minden lépéssel *jelentős és hálás szerepre* vállalkoznak.

Fontos tapasztalatnak tartom — mit figyelmen kívül hagyni nem szabad — hogy nálunk elsősorban ma jénem mindenki az állam tevékenységét és példaadását várja s így szerény véleményem szerint addig is, míg akár a társadalom, akár a kormányhatalom részéről — a felsőbb halászati szakképzést illetőleg — a mozgalom megindul, a kincstári erdőőrök részére tartott tanfolyamokat folytatni kellene és pedig esetleg úgy, hogy azokon ne csak kincstári alkalmazottak, hanem magánosok alkalmazottai, illetőleg az ügy iránt érdeklődők is megjelenhessenek.

*) 16,200, illetve 30,600 kat. hold (L. Halászat. 1912. évi 11—31. sz.).

Lehetne esetleg úgy rendezni, hogy külön egy tavaszi s külön egy őszi tanfolyam tartatnék; vagy tanfolyamot léheine rendezni úgy a ponty-, mint a pisztrángtenyészítés köréből, hasonlóan a külföldhöz, a melynél a rendezés úgy látszik jó csapáson halad.

Nálunk természetesen a kivitelnél több nehézséggel találkozunk. Nálunk ezidőszerint sem az államnak, sem az orsz. halászati vagy vidéki egyesületnek haltenyészítő telepe nincs, magánosok (tógazdák) pedig nem igen buzgólkodtak azon — a mire ugyan tudomásom szerint fel sem kérték — hogy gazdaságaikat néhány nap tártamára, ott szerzett tapasztalataikkal együtt, rendelkezésre bocsássák.

A külföldön e tekintetben nagy áldozatkészséggel találkozunk, mert ott igazán el lehet mondani, hogy *számos halaszgazda akad, a ki minden ellenszolgáltatás várása nélkül minden lehetőleg megtesz, sőt mint említettem, anyagi áldozatoktól sem riad vissza* Némi nehézséggel járna azonban, különösen a Felvidéken, az elszállásolás kérdése is.

El lehet azonban mondani, hogy a viszonyok minden irányban nálunk is javulófélben vannak, néhány év múlva a kincstárnak, illetőleg a liptóújvári m. kir. főerdőhivatalnak már szintén lesz rendszeres üzemű pisztrángos tógazdasága, a hol a kincstár módot nyújthat majd a pisztrángtenyészítés elsajátítására.

Az ilyen rövid ideig tartó tanfolyam költsége egyébként nem magas. Számításom szerint a znióvárjai tanfolyam költségei, a melyen 8 erdőőr*) és a tanfolyam vezetője vett részt (a melyben a nagyobb távolságról való oda- és visszautazás költségei és aapidíjak is bentfoglaltnak) 8 nap alatt körülbelül 500—550 koronára rugott, a mi mindenesetre csekély kiadás akkor, *a mikor a szakértelemnek szélesebbkörű és gyakorlati irányban való fejlesztéséről van szó.*

Az ártéri halórség szervezése.

Közvizeink régen híresek voltak mesés halgazdagságukról. A Tiszában a szálló íge szerint: „több volt a hal, mint a víz“. Mindenféle eszközzel fogták ki a halak apraját, nagyját. Szinte nem volt értéke a hálnak, oly tömegben került a nép közé; sokszor a sertéseket etették velük. Mégis az emberek zsákmányolásainak még csak nyoma sem látszott meg a vizek kiapadhatatlan állományában. S így volt ez jobbára többi vizeinkben is.

Azonban jött a kultura, mely egyik kezével áldást osztogatott, de a másikkal elrabolta a szabad természetnek sok szép poézisét és a régi „vad“ világ számos jótéteményeit.

Halászatunkra a legsúlyosabb csapást mérték az országszerte megindult és még folyton tartó lecsapolások és ármentesítések, melyek közvizeink halgazdasági jelentőségét helyrehozhatatlan mérvben csökkentették. Kénytelen-kelletlen beletörődünk abba, hogy a mezőgazdaság fontosabb érdekei elől a halászati érdekeknek meg kell hátrálniok.

A halszaporulatot károsan befolyásolják még a különböző ipartelepek szennyvizei, továbbá az usztatás, duzzasztóművek, mederszabályozások, sőt a fűrészmalmokból a vízbe jutó fűrészporszórás.

A kultura hozta magával aztán az igények megnövekedését és az életviszonyok drágulását is. Ezért a vizek haltermelése a kereslettel annál kevésbé képes lépést tartani, mert azt a kevés halat, a mely megmaradt, az

orvhalászok üzemeltetik végveszélyvel. Némely vidéken az izraeliták az elmaradhatatlan péntéki friss haltáplálékért oly magas árakat fizetnek, hogy ezzel a népet a búsas nyereséggel bízató orvhalászatra, főleg a *dinamitozásra* és *maszlagolásra* egyenesen ráuszítják. A dinamit használata egyébként mindenütt szokásos, a hol a vizek közelében bányatelepek vannak.

E visszaélések megszűnése a közel jövőben talán bekövetkezik, ha az Országos Halászati Egyesületnek a dinamit ügyben tett javaslatait a m. kir. földművelésügyi és belügyminisztérium magukévá teszik és ha a maszlagolást — mint hírlik — a belügyminisztérium méregnek fogja nyilvánítani s így eladását és vételét csak orvosi célokra, vénnyel engedi meg.

A régi halbőséget többé vissza nem varázsolhatjuk, de legalább arányba kell hoznunk a halállományt a vizek haltermelő képességével.

A halászati törvény megalkotói, főleg a halászati társulatoktól remélték az okszerű halgazdaság térfoglalását, azonban *e társulatok nagy része a hozzájuk fűzött várakozásnak meg nem felel s — tisztelet a kivételnek — nem állanak feladatuk magaslátán.* Hiányzik a tagok kellő érdeklődése s hiányzanak, főképpen az anyagi eszközök. A társulatok tevékenysége abban merül ki, hogy a vizeket bérbeadják és az államsegélyként nyert ikrákat és ivadékokat kihelyezik, azonban a vizek állandó és hatékony ellenőrzéséről, aránytalanul súlyos megterhelhetőségük nélkül nem is gondoskodhatnak.

A halászati törvényben és a társulatok üzemterveiben megállapított tilalmak, a kellő ellenőrzés hiánya miatt jobbra csak írott malasztnak tekinthetők, mert közbiztonsági közegeink a halasvizeket is ellenőrizni képtelenek, de nem is tudják felismerni a halak különböző fajait, nincsenek tisztában a tilalmi időekkel, a legkisebb méretekkal s egyéb tilalmakkal sem.

Halszegénységünk egyik főoka az ellenőrzés hiányában keresendő.

A jelenlegi kormányprogram a legnagyobb súlyt a mesterséges halasításra fekteti (? Szerk.). Van ugyan ennek is eredménye, azonban a céljt ily úton sohasem fogjuk elérni.

Nem osztom ugyan teljesen *Schiemenz Pál* berlini tanárnak azt a nézetét, hogy a halak szaporodása tisztán a természetfől függ s az emberi beavatkozás számbavehető változásokat sem a mesterséges halasítás, sem a halállomány apasztása terén nem képes előidézni, tény azonban, hogy a mesterséges halasítás még közelítőleg sem egyenlítheti ki az elmaradt természetes ívás hiányát. Éppen ezért a halak természetes ívásának elősegítésére kell fektetnünk a fősúlyt akként, hogy az ártereken a legszigorúbb ellenőrzést léptetjük életbe s egyben gondoskodunk arról, hogy a kikelt halivadék a folyókba visszajuthasson.

A természet nagy háztartásában az a 60—80 millió süllőikra és néhány százezer pontyivadék, melyet nálunk gondos kezek a vizekbe elhelyeznek, alig játszik szerepet, azonban annak a megmérhetetlen milliónyi ikrának és ivadéknak hiánya, mely most az ártereken pusztul el, de a mely megmenthető volna, óriási jelentőséggel bír.

A halak ívására alkalmas árterek, a lecsapolások és ármentesítések dacára még ma is oly nagy területet képviselnek, hogy azoknak kellő figyelemre méltatása közvizeink halbősége tekintetében meglepő haladást jelentene.

Kiragadok egy példát a sok közül, hogy rámutassak azokra a károokra, melyek az árterületeken dívó visszaélésekből származnak.

*) Az 1911. évi tanfolyamon 6 erdőőr vett részt.

Az Ung, Laborcz és Latorcza feltoluló árvizei évről-évré többször megtöltik az ú. n. Szenna és Blatta medenczékét, mely árter közel 30 község határára terjed ki. Régente ezek a medenczék, melyek az árvizek által hónapokig el voltak lepve, rengeteg halat termeltek. A kikelt halivadék ott megerősödhetett s a nyári és őszi árvizekkel a folyóba juthatott. Most azonban, mióta a Szenna és Blatta lecsapoló társulat 1886-ban 103 kilométer hosszú csatornahálózatot létesített, az árvizek rögtön levonulnak, mihelyt a folyók apadni kezdenek s ezért a halikrák milliárdjai, mielőtt kikeltek volna, szárazon maradnak és az egyes mélyedésekben ott rekedt ivadék is nyomorultul elpusztul, mert ezek a medenczék apadó víznél elvesztik összeköttetésüket a csatornákhöz.

De talán még veszélyesebb az a halpusztulás, amit kapzsi emberek okoznak az ártereken.

A halászati törvény az ívás időszakában tiltja a nemesebb halak fogását, de tiltja azt is, hogy a halaknak az árvizek kiöntéseiből a mederbe való visszajutása akadályoztassék. Mégis ezeken az ártereken az ottani halászok sövénynyel, dróthálóval s mindenféle alkalmas módon elrekesztik nemcsak az oldalt fekvő medenczék szűk levezetőit, hanem sok helyütt még az egyes csatornákat is, a hol a víz apadása idején a levonuló halaknak egész tömege reked meg. Ezeken a helyeken éjjel-nappal halásznak s gyakran oly dús zsákmányhoz jutnak, hogy értékesíteni sem tudják a kövér ikrás pontyokat és süllőket, mert a városba nem merik behozni. De nemcsak hálóval dolgoznak, hanem csendes időben tapogatóval és szigonnyal is pusztítják a szélvizekre kivonuló halakat, melyek ívás közben elfelejtkeznek óvatosságukról és így biztosan zsákmányul esnek. Néha a sekély vízben ívó pontyokra a fél falu kivonul s botokkal verik agyon a halakat.

Ez az évről-évre megisméltődő nagymérvű halpusztítás a legfőbb oka annak, hogy az Ung, Laborcz és Latorcza folyókban a hal szemlátomást fogy.

Ilyen, vagy ehhez hasonló áldatlan állapotok vannak valószínűleg a Mokcsa-Pallagcsa lecsapoló társulat árterületein, továbbá a Latorcza-kiöntéseken és azt hiszem, szerte az országban mindenütt.

Nyilvánvaló, hogy halszegénységünk oka főképpen az árterek ellenőrzésének hiányosságában keresendő. A már rég óhajtott *vízrendőrség* szervezésére égető szükség volna, azonban sajnos a halászat nagy közgazdasági és közéleti jelentősége minálunk még nem ment át a köztudatba s így a vízrendőrség intézményének szervezését, mely nagy költséget igényel, egyhamar nem remélhetjük.

Van azonban mód arra, hogy az ártéri halak fentebb vázolt pusztulásának csekély költséggel gátat vethessünk.

Az első teendő az, hogy a halászati társulatok minden erejükkel hassanak oda, hogy az *árterek és a lecsapoló csatornák hálózatai a társulatok keretébe bevonassanak*. Ezáltal a társulatok üzemterveiben megállapított általános halászati tilalmi idő érvénye az árterekre is kiterjedvén, az ellenőrzés sokkal könnyebb lesz.

A második teendő az ártéri halórség szervezése olyképpen, hogy a lecsapoló és ármentesítő társulatok csatornaőrei, gátőrei és egyéb arra felhasználható alkalmazottai gyakorolják az állandó és éber ellenőrzést, a kik a halászati társulatok által, esetleg államsegély útján, némi méltányos jutalomban részesítendőek. E közegek ellenőrző tevékenységüket rendes hivatásuk gyakorlása közben teljesíthetik s így hatáskörük kiterjesztése a lecsapoló és ármentesítő társulatok érdekeivel nem ellentétes.

A halórök legfőbb feladata az ártereken talált halrekeszek szétrombolása, mert ezek nélkül az árvizeken a halászat csaknem teljesen sikertelen. A halrekeszek többnyire még az árvizek kiöntése előtt készülnek s néhol egész éven át helyükön maradnak. Ezeknek a szétrombolása nehézségbe nem ütköznek, azonban a hevenyészett rekeszek árvízben csak csónakon lévén megközelíthetők, néhány csónak beszerzése, a kihágók tettenérése szempontjából is szükséges.

Ott, a hol lecsapoló vagy ármentesítő társulatok nincsenek, illetve az árterek nem vonhatók be a halászati társulatok kötelékébe, az érdekelt halászati társulatok legalább az ívás idejére alkalmazzanak néhány megbízható csónakos halóröt, a kik a halrekeszeket elbontsák és a tilalom alá eső halak fogását ellenőrzik.

Ami végül az ikra és ivadék megmentését illeti, ezirányban az illető lecsapoló vagy ármentesítő társulatokat terheli az a feladat, hogy az apadó víznél elkülönítve maradó mélyedéseket a legközelebbi csatornával keskeny árkok útján összeköttetésbe hozzák. Ha ezen összekötő árkok apadó víznél akár egyszerű deszkaszilippel, akár földdel ideiglenesen elzártnak, akkor a levezetéssel várni lehet néhány napig, míg a mélyedésekben az ikrák kikeltek.

Igazságos és méltányos volna a társulatok ezen kötelezettségét kimondani, mert hiszen a lecsapolások és ármentesítések változtatták meg hátrányosan a vizek halászatát, tehát indokolt, hogy a társulati érdekeltek az általuk elért gazdasági értéknövekedésből a természetes halszaporulat érdekében valamit áldozzanak.

E munkálatok számbavehető költséggel nem járnának s azok ellen az érdekelt birtokosok nem tehetnének nyomós kifogást, miután az ártereknek a csatornához közeleső területei többnyire rétek és legelők, a melyeken a szóban levő összekötő kis árkok sem közlekedési, sem más szempontból károsak nem lesznek, sőt azáltal, hogy az árvíz hamarabb levonulhat ezen oldalmélyedésekből, még előnyösekknek mondhatók.

Hogy egy példát is említsek a csak félig-meddig sikerült természetes ívás nagy eredményeiről, felemlítem, hogy a Szenna és Blatta, árterein ezelőtt 8—10 évvel a tavaszi áradás hetekig tartott, mely körülmény a pontyok ívására és az ikrák kikelésére kedvező volt. Szinte hihetetlen, hogy micsoda nagy invázióját észleltük az Ungban az apró pontyoknak, még a kavicsos medrű felső szakaszon is, a hol soha azelőtt pontyot nem láttak. A harmadik évben e pontyok már szép nagyra nőttek és csak pár év előtt tűntek el Ungvár tájékáról, midőn számuk az Ung alsóbb szakaszain is lepadt. Éppen ilyen eset történt egyszer a süllőkkel is, midőn Ungvár körül, a hol most a süllő valóban ritkaság, tuczatjával fogdosták még horoggal is.

Az előadottak után annak a véleménynek adok kifejezést, hogy e kérdés megoldását az Országos Halászati Egyesületnek kellene kezdeményeznie olyképpen, hogy indokolt felterjesztést intézne a m. kir. földművelésügyi minisztériumhoz a következő kérelmekkel:

1. Hasson oda a minisztérium, hogy az árterek a halászati társulatok kötelékébe bevonassanak.

2. Kötelezze a lecsapoló és ármentesítő társulatokat arra, hogy alkalmazottjaikat halóri teendőkre utasítsák, részükre néhány csónakot szerezzenek be, továbbá, hogy a fentebb említett összekötő árkokat készítsék el.

3. Adjon segílyt mindazon halászati társulatoknak, melyek önerejükben nem képesek az ártéri halóröket jutalomban részesíteni és segítse azon lecsapoló és ármentesítő társulatokat is, a melyek a halvédelem

czéljából nagyobb költséget igénylő munkálatokat létesítenek.

4. Utasítsa évről-évre a vármegyék alispánjait, hogy a fősolgabírák útján a községi előljáróságok és a csendőrség az ártereken divó tiltott halászatok szigorú ellenőrzésére felhivassanak s hogy a községekben a halászati tilalmak (tilalmi idők, rekeszek tilalma, halárúsítás korlátai, éjjeli halászat tilalma stb.) minden tavasszal dobzó útján közhírré tétessenek.

A halak természetes ívásának az ártereken való így egyöntetű országos elősegítése közgazdasági szempontból óriási, fel sem becsülhető haszonnal járna s addig gondolnunk sem lehet arra, hogy a halhús rendes közfogyasztási cikké váljék, míg a halak természetes szaporodásának feltételeit, legalább folyóink haltermelő képességének határáig meg nem szerezzük.

Heverde Frigyes.

* * *

A szerkesztő megjegyzése. A közleményben foglalt eszmét nagyérdékűnek tartjuk magunk részéről is; az árterek jelentőségét a haltermelésnél a „Halászat” f. évi 4. számában egy másik cikk (P.) „A Duna és Tisza vízterülete” számszerűleg is jellemezte. Mindenesetre kívánatos volna, ha a dolog mentől több oldalról s különösen — úgy mint itt is történik — konkrét példákkal világíthatnák meg.

Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül a közleménynek azt a félreértésen alapuló állítását, hogy a jelenlegi kormányprogram „a legnagyobb súlyt a mesterséges halasításra fekteti.” Ez nagyon szűk látókörtől való megítélése ennek a programnak. Szerzőt bizonyára az ejtette tévedésbe, hogy a földművelésügyi minisztérium a halászzal okszerűen foglalkozókat a népesítés céljait szolgáló tenyészanyag adományozásával is segíti; ez azonban csak egyik szerény eszköze a kormányprogram megvalósításának. Hogy ebben a programban többi között az ártereken kint rekedő s ott pusztulásnak kitett halivadék megmentése mily fontos szerepet játszik, mutatják az 1890. óta kizárólag ez ügyben több ízben kiadott rendeletek.

Hanem ilyen rendeletekkel igazi eredményt csak akkor lehet elérni, ha, a mint a szerző is követeli, a jogtulajdonosoktól, tehát *elsősorban érdekeltékből* alakult társulatok valóban *hivatásuk magaslatára* emelkednek. Ez irányban kell kissé a szunnyadó halászenergiát életre kelteni!

Az új porosz halászati törvényjavaslat.

(Folytatás.)

Második cím.

Kiméleti terek.

77. §. A halászati jogtulajdonosok, társulati kezelésben levő halászvizeknél pedig a társulati elnök meghallgatásával kiméleti terekké nyilváníthatók:

1. Vízszakaszok, melyek különösen alkalmasak halak ívására (ívásikiméleti tér).

2. Vízszakaszok, melyeken át különösen a halak közlekedése történik (hal kiméleti tér).

A kiméleti terek a kormányelnök rendelkezésével állapíthatnak meg, a mi nyilvános közhírré tétellel az érdekelteknek tudomására hozandó. A kiméleti terek, amennyiben a helyi viszonyok megengedik, különleges jelzők felállításával megjelölendők.

A kiméleti tér megszüntetésére nézve a 2. bekezdés 1. mondatában foglalt rendelkezések irányadók.

78. §. A kiméleti tereken a halfogás minden módja tilos, kivéve a melyeket a kimélet vagy egyéb közérdekű vagy gazdasági célból a kormányelnök elrendelt vagy megengedett. Az ívási kiméleti tereken a halfogási tilalom ama halfajok ívási idejére szorítkozik, a melyekre a kiméleti tér megállapított.

79. §. A kiméleti tereken a kiméleendő halfaj ívási ideje alatt a nád és fű tisztogatása és vágása, növények, iszap, föld, homok, kavics és kövek szedése, valamint minden más, a halak szaporodását veszélyeztető zavarás tilos, a mennyire azt a környező területek lecsapolhatóságának és mezőgazdasági művelésének érdeke megengedi.

80. §. Kiméleti terekké különösen a vizek oly szakaszai nyilvánítandók, melyeken szabad a halfogás, vagy melyekben a halászat kizárólagos joga az államé.

Ha a halállomány fenntartása vagy emelése érdekében a kiméleti terekbe más vizeket is szükséges bevonni, úgy azokon a halászati jog a kiméleti tér megszüntéig szünetel. A jogosultaknak az elmaradt haszonért az állam kártalanítást tartozik adni. Zárt vizek a tulajdonos akarata ellenére kiméleti terekké nem nyilváníthatók.

81. §. Ezen törvény életbelépte idejében meglévő kiméleti terek a 77. és következő §§-ok értelmében továbbra is kiméleti terek maradnak.

Harmadik cím.

Halutak.

82. §. A ki nyílt vizeken oly helyeken, hol addig a halak vonulásának akadálya nem volt, gátakat, zsilipeket, töltéseket vagy más építményeket létesít, köteles saját költségén halutakat létesíteni és fenntartani. Ezen rendelkezés alól visszavonásig kivételek tehetők:

1. ha az illető vízfolyásban a halak vonulását már meglévő létesítmények vagy más okok ezidőszerint kizárják;

2. ha az új létesítménynek átmeneti célja van és annak legközelebbi eltávolítása biztosítva van;

3. létesítményeknél, melyek lapos területeknek árvíz ellen való megvédése céljából készültek.

A szükséges berendezések módja és használata, valamint a kivételek megengedhetősége felett a mennyiben a létesítendő berendezések érdekében engedély (..... évi vízjogi törvény 44. és köv. §§.) kérik, az engedélyező hatóság, egyébként oly berendezéseknél, melyek az iparrendelet 16. §. értelmében igényelnek engedélyt, az illetékes engedélyező hatóság, más berendezéseknél a kerületi bizottság dönt.

83. §. E törvény életbelépte idejében fennálló és a 82. § 1. pontjában megjelölt berendezések tulajdonosai halutak létesítését és fenntartását tűrni tartoznak:

1. ha azokat az állam közérdekből szándékozik létesíteni;

2. ha az illető vízfolyás felső vagy alsó részén levő halászati jogtulajdonosok akarják a halutat létesíteni.

A halút létesítéséből származó kárért a vállalkozó a berendezés tulajdonosának kártalanítással tartozik. A halászatnak a halút létesítése által okozott értékcsökkenéséért nem jár kártérítés.

Az 1. bekezdés 2. pontja esetében a halút terve a kerületi bizottság jóváhagyását igényli, mely az illető berendezések tulajdonosait meghallgatni és azt is megvizsgálni tartozik, hogy a rendőri szabályok megtartottak-e? A halút létesítéséhez szükséges telek és föld a vállalkozónak kártérítés ellenében átengedendő.

A 4. bekezdés alapján felmerülő igények és a 2., 4. bekezdések szerint nyújtandó kártalanítás felett a kerületi bizottmány határoz. A kártalanítás, annak kifizetése és letétbe helyezése tekintetében a kisajátításra vonatkozó rendelkezések irányadók. Az eljárásra az évi vízjogi törvény 59. §-a, a 60. §. 3—4. bekezdése, a 66., 69. §§-ok, a 70. §. 1—4., 6., a 71. §. 1., 2. bekezdései és a 72. §-ban foglalt rendelkezései megfelelően mértékadók.

84. §. A kerületi bizottmány az összes érdekek mérlegelésével állapítja meg, hogy a halút az év mely részében tartandó nyitva.

85. §. A halutakon a halfogás minden neme tilos. Azon idő alatt, mialatt a halút nyitva van, a halút fölött és alatt, a kormányelnök által meghatározandó, a helyi viszonyokhoz mért bizonyos területen a halfogás minden módja tilos. Kivételek csakis tudományos vizsgálatok és közérdeklő kísérletek érdekében, vagy a haltenyésztés és szakszerű halgazdaság céljából engedhetők meg. A mennyiben a halfogási tilalom halászati jogokat hátrányosan érint, kártalanítás nyújtandó.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A halászat felügyelete.

86. §. Az állóvizek halászatának felügyeletét a helyi rendőrhatalóság gyakorolja. Egyes vizek, vagy vízszakaszok, valamint kiméleti terek és halutak felügyeletére külön tisztviselők alkalmazhatók. Az ezek kerületébe eső állóvizek halászatának felügyelete a helyi rendőrhatalóságról ezekre átruházható.

A halászatra jogosultak (bérlők) halászati társulatok, vagy községek által alkalmazott örök, e törvény keretein belül, az illetékes helyi rendőrhatalóság rendelkezéseinek eleget tartoznak tenni; kívánatra hivatalosan feleketendők, ha megbízhatóságuk tekintetében aggály nem forog fenn.

A társulati kerületen kívül álló tengerparti halászat felügyeletét külön államtisztviselők végzik.

Halászati ügyekben az 1883. évi július hó 30-án kelt általános közigazgatási törvény 137., 139. és 140. §§. alapján a kormányelnöknek, ha pedig oly rendelkezésekről van szó, melyek a kormány kerület határait túllépik, a főlnöknek áll jogában rendőri rendeleteket kibocsátani, hacsak az 1874. évi május hó 30-án kelt halászati törvény 22. §. értelmében kibocsátott országos rendelet ezt más hatóságra nem ruhazza.

87. §. A felügyelőtiszttviselők és a hivatalosan felkötött örök, a halásznál használatban lévő, valamint a halászati járműveken levő fogóeszközöket mindenkor tartoznak megvizsgálni és oly haltartókat, melyek nyílt vizeken vannak, átkutatni.

88. §. Az édesvízi halászat igazgatásánál a hatóságok szakszerű támogatására külön államtisztviselők alkalmaztatnak.

A mennyiben ily tisztviselők alkalmazásának szüksége nem forog fenn, mellékhivatásban bíznak meg halászati szakértők.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Büntető határozatok.

89. §. Harmincz márkáig terjedhető pénzbüntetéssel vagy egyheti fogházzal büntetetik:

1. a ki a halászat gyakorlásakor a 64. és 65. §§. szerint kiállított (hitelesített) halászati jegyet nem viseli magánál;

2. ha valaki mint halászati jogtulajdonos vagy halá-

szati bérlő a 13. §. 1. bekezdése és a 64. és 68. §§-okban foglaltak ellenére halászejegyet kiállít;

3. a ki halászati eszközöket a 69. §-ban foglaltak ellenére az előírt ismertető jelek nélkül kihelyez.

90. §. 10—60 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel vagy három naptól két hétig terjedhető fogsággal büntetetik, a ki a nélkül, hogy halászejegye volna, halászik.

91. §. 150 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel és fogsággal büntetetik:

1. a ki a 7. §. 2. bekezdése ellenére oly munkát végez, melynek célja a víznek vagy hálnak a vízfolyásba való visszatérését, vagy az elárasztott területen a halászat gyakorlását megakadályozni;

2. a ki mint községi halászat bérlője, a felügyelő hatóság által megállapított, megengedhető fogóeszközök számát túllépi (13. §. 6. bekezdés);

3. a ki a halászat gyakorlásánál a 70. §-ban tiltott anyagokat használja;

4. a ki a 76. §. ellenére az állandó halászati berendezéseket kellő időben el nem távolítja, vagy meg nem szünteti, vagy azoknak szabályellenesen a 15. §. szerint megengedettnél nagyobb terjedelmet ad;

5. a ki a kiméleti tereken a tilalom ellenére halászik (78. §.), vagy a 79. §-ban előírtak ellenére cselekszik;

6. a ki a halút, vagy a felett és alatt, a vízfolyásnak tilalmazott szakaszán halászik (85. §.);

7. a ki valamely vízfolyáson, a nélkül, hogy azon halászati joga lenne, csomagolatlanul és nem mint teherárút vagy személypodgyaszt szállítandó halászati eszközöket hajón, tutajon vagy más vízi járművön valami módon magával visz.

92. §. 150 márkáig terjedhető pénzbüntetéssel és fogsággal büntetetik továbbá: a ki a 74. §. alapján kibocsátott rendeletek és a 75. §-ban foglaltak ellenében.

A 74. §. ellen elkövetett vétségeknél a kiszabott büntetésen kívül a halásznál használt meg nem engedett halászati eszköz is elkobozható, tekintet nélkül arra, vajjon az az elmarasztalt tulajdona-e vagy sem.

A 75. §. ellenére áruba bocsátott, eladott vagy szétküldött halak még abban az esetben is elkoboztatnak, ha személynek üldözése vagy elmarasztalása nem is történnék meg.

93. §. A ki valamely büntetéssel sújtandó halászati kihágásnál hozzátartozóit, cselédeit, inasait vagy segédeit mint részeseket veszi igénybe, az, ha ezek fizetékép-telenek volnának, az ezek által fizetendő pénzbüntetés-ért is szavatol a saját magának kijutó büntetésen felül.

TIZEDIK FEJEZET.

Átmeneti és zárhatározatok.

94. §. Az 1874. évi május hó 30-án kelt halászati törvény végrehajtása tárgyában kibocsátott rendelet ezen törvény szerint való rendelkezések kibocsátásáig érvényben marad.

95. §. Az 1874. évi május hó 30-án kelt halászati törvény és ennek módosításáról szóló 1880. évi márczius hó 30-án kelt törvény, valamint minden, jelen törvényvel ellentétben álló rendelet felfüggesztetik.

Hatályon kívül helyeztetik továbbá a kezelőhatóság és kezelőbíróóság illetékességéről szóló 1883. évi augusztus hó 1-én kelt törvény 98—102. §§.

96. §. Ezen törvény végrehajtásával a földművelésügyi miniszter bíztatik meg.

97. §. Jelen törvény lép életbe.

(Folyt. köv.)

Tájékoztató az édesvízi halászatról és halgazdaságról.

Irta: Répássy Miklós. (Folytatás.)

A fiasítás.

Az ívás ideje egyike a hal legkényesebb életszakainak. A ponty ívásáról már szólottunk természetrajzi jellemzésénél. A tenyésztőt már most két dolog érdekli: hogy lehet először is a halak biztos megívását elérni, másodsor pedig az ikrából kikelt száz s százézernyi kicsi, alig tíhegynyi állatkákból mentől többet megmenteni?

Az a figyelem s gondoskodás, a melyet úgy az ívó hal, mint a kikelt ivadék igényel, csak igen kis tavaknál lehetséges; azért a mai okszerű tenyésztésnél az ívó tavak csak épp oly nagyok, hogy azokban a betett ívó halak természetes szabad mozgásukban feszélyezve ne érezzék magukat: $\frac{1}{4}$ holdnyi terület tapasztalásszerűleg teljesen elegendő.

Az ívó tó feneke egyenletes lejtésen bírjon, hogy ha vízzel borítjuk, a víz mélysége a szélek felé lassan csökkenjen. Teljesen száraz, termőréteggel bíró s gyepes legyen. Ezekkel a tulajdonságokkal bírnak a ponty legjobb természetes ívó helyei: a gyepvel borított lapos partszélek is.

Az ívó tavat mindig csak közvetlenül az előtt szabad elborítanunk, a mikor ívatni akarunk benne. Ennek az előnye először is az, hogy a víz a naptól már felmelegedett talajt borít el s így maga is hamar felmelegszik az íváshoz szükséges hőfokra; másodsor pedig, hogy ennek a révén lehetséges az ivadék mentől nagyobb részének a megmentése.

Az ivadékot ugyanis a legjobban tizedelik a vele együtt szintén vízben élő ellenségei. Ezeknek az ellenségeknek, a tó előzőleg szárazon állván, nincs elég érkezésük, hogy az alatt az idő alatt, míg az ivadék kikél, kifejlődjenek; később az ivadék már eléggé megerősödött, de meg tovább is kerül; mert az ívó tavak kicsinységük mellett egyébre, mint éppen az íváásra nem szolgálnak, az ivadék tehát nem marad azokban soká. Természetesen igyekeznünk kell elkerülni azt is, hogy a tápláló vízzel már kész, kifejlett ellenség kerüljön az ívó tóba.

Különösen félelmetes a csuka, amelynek tűvékonyágú ivadéka ellen semmiféle szűrő sem használ. Efféle szűrőket, amelyeken át a vizet az ívó tóba bocsátjuk, durva kavicsból szokás csinálni, hogy az idegen elemeket visszatartsa. Legbiztosabb azonban, ha az ívó tó táplálására ilyen ellenségektől mentes vizet használunk. A tiszta medrű, élénkebb folyású patakok még a legajánlatosabbak.

Az ívó tó jó szárazon tartásának aztán megvan az az előnye is, hogy az ivadék még az alatt a rövid idő alatt, ameddig abban marad, sem éhezik. A haltáplálék, tudjuk már, bőven fejlődik az ilyen jó talajú, szárazon tartott tavakban.

Az első fiasításnál igen fontos a megfelelő *tenyész-állatok* beszerzése. Tudnunk kell, hogy igen nagy különég van a pontynál a folyóbeli „vad“ hal s a tenyésztés révén nemesített, gyorsan növo „szelid“ hal között. A pontytyal itt épp úgy, mint egyebütt más házi haszonállattal, bizonyos termőerőt akarunk kihasználni; mentől alkalmasabb az állat a kihasználásra, annál nagyobb a hasznunk. Csak megbízható helyről, csak jó fajta halakat szerezzünk tehát be; olyanokat, a melyeknél rendszeren, de nem túlságosan fejlett csontvázon lehető sok a hús. E halak alakjára jellemző az aránylag kis fej s a

domború széles hát, a mely a fark felé nem hirtelen, de átmenetileg esik. Az állatok legalább 4—5 évesek legyenek, a mikor súlyuk is 3—5 kg. Nagyon lényeges, hogy a legkisebb sérülés se legyen rajtuk, mert különben nem ívnak. Ezért kell rendkívül gondosan bántani azokkal, kivált ha messzébbről szállítatnak.

Ha már magunknak van anyagunk, akkor mindig külön gondot fordítsunk a tenyészállatok kiválogatására. Mindig a legépebb s legszebben fejlett halakat tartjuk meg e célra. A halak nem szerint elkülönítve tartandók hűvös helyen lévő tartókban addig, míg az idő az íváásra kedvezővé nem válik. A halak ily módon való megkülönböztetése gyakorlottságot igényel. Az ikrás teste sebb a tejesnél s végbél nyílása, a melyen az ikrát kibocsátja, duzzadtabb. Az ivar szerint való elkülönítés azért szükséges, hogy különösen azoknál a halaknál, a melyeket minden eshetőségre számítva, tartalékban tartunk, a melegebb idő beálltával se ébredjen fel a tartóban az ívás ingere.

Ha az idő már most eléggé felmelegedett — nálunk leginkább május második felében (a fagyos szentek előtt nyert ivadékot rendszeren elpusztítja a hideg) — s halaink készen vannak, meg kell tölteni az ívó tavat, de de tiszta vízzel, mert iszapos, zavaros vízben a halak nem ívnak. A mint a víz felmelegedett 16—18°-ra, ez elég gyorsan megtörténik, mert a szárazon állott föld is melegíti, belebocsátjuk az ívó halakat. A fent megadott nagyságú ívótóra elegendő egy, biztonság okáért két pár hal, esetleg 2 ikrás s 3 tejes. A bebocsátásnál is óvatosságnak kell lennünk; a vizet, a melyben a halak voltak, keverni kell a tó vizével, hogy a különböző hőmérsékre való átmenet ne történjék hirtelenül. Ha a dolog jól megy, a halak egy-két nap alatt megívznak s 8—10 nap múlva kikél az ivadék. Egy pár szépen fejlett hal sikeres ívással bőségesen elegendő ivadékot szolgáltat 100—200 holdas tógazdaság számára.

Megesik azonban az, hogy a halak nem ívnak meg, aminek igen sok s rendszeren nehezen kideríthető oka van. Ekkor aztán más ívótóban, más halpárral kell próbálkoznunk. Vagy megesis az is, hogy hideg idő áll be, fagy; a kikelt ivadék ennek következtében részben vagy egészben elpusztul. Ekkor ismét be kell várunk a jó idő beálltát s újra ívatunk; ezért van szükség úgy az ívó tavaknál, mint az ívó halaknál tartalékra.

Ha már most az ívás sikerült s az ivadék kikelt, nem szabad azt soká a szűk ívó tóban hagynunk, nehogy éhen vesszen ott. Az áthelyezés ideje elérkezett, mihelyt az ivadék szikzacskóját felemésztette, rendszeren június első felében. Az ívó tó tehát alig van négy hétig használatban.

Az áthelyezés idejének bekövetkezte előtt néhány nappal a növendéktavakat megtöltjük körülbelül egyharmad részükig vízzel, hogy a haltáplálékul szolgáló apró szervezetek idejében fejlődjenek s a tóba tett hal-ivadékok terített asztal várja.

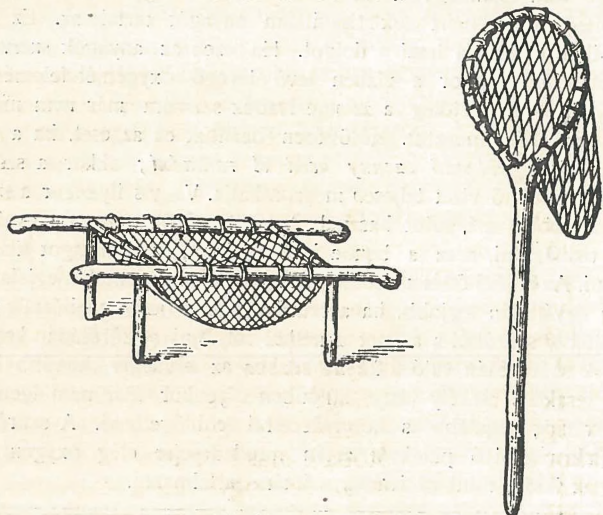
A kihalászás nyéllel ellátott kerek 30—35 cm. átmérőjű lapos, legfeljebb 5—6 cm. mély tülhálóval történik, amelylyel a nyüzsgő ivadékból merítgetünk. A kihalászás nagy gondosságot igényel, mert hiszen rendkívül érzékeny gyenge állatocskáról van szó. Az ivadékot legjobb egy a vizen úszó rostába meregetni, így folyton friss vízben vannak.

Az ívó tavakat az áthelyezéssel egyidejűleg teljesen lecsapoljuk s szárazon hagyjuk egész éven át, hogy szép gyepesek maradjanak. Az áthelyezett ivadék júniustól őszig a növendéktavakban marad.

A pontyos tavak kezelése és lehalászása.

A vizet a növendéktavakban a halak behelyezése után fokozatosan duzzasztjuk, hogy a halak növekedésével mind újabb s újabb friss területek adják a táplálékot. Kedvező viszonyok között a halak júliusban már 3—5 centiméteresek, úgy hogy az apróbb vízi férgectől nincs többé mit tartaniok; annál inkább azonban a vízi szárnyasoktól, a melyek rájuk találván, rengeteg mennyiségben nyeltesik le őket. Ezeknek a rablóknak a pusztítása a legfőbb gond tehát a tavak körül.

A növendéktavak lehalászása, mint általában minden tőé, őszkor történik, rendszeren október második felében. A halászatot a víz lassú lebecsátása előzi meg úgy, hogy a lecsapoló barátságilip deszkáit fokozatosan kiszedik. A halak a víz után menve, a lecsapoló árok-
nak a zsilip előtt kissé szélesebbre ásott részében — a halágyban — gyűlnek össze; ott aztán megfelelő szembőségű hálóval fogják össze, esetleg csak közön-
séges szákokkal (2. kép) meregetik ki. A tó teljes le-
csapolása után figyelmet kell fordítani az itt-ott vissza-
maradt tócsákra s az azokban rekedt halakat is össze kell

2. kép. Halsaraglya és szák.

szedni. A víz különösen a lehalászás vége felé bizony felzavarodik, azért a kifogott halakat leöblítik kádakban, aztán számolják, esetleg osztályozzák darabszám s nagyság szerint s mérlegelik. A számlálás egy erre a célra készült asztalon történik. Az asztal lapja át van lyukgatva, hogy a víz lecsuroghasson; a lap szélén felálló karima fut végig, a melyen egy helyütt rekesztővel elzárható nyílás van. Jó ha az asztal lapját cinkpléh borítja, mert azon jobban csúsznak a halak s meg nem sérülnek. Az asztalra tett halakat számolva a karima nyílásán csúsztatják le közvetlen egy mázsá-
főn álló edénybe. A lemérlegelés után azonnal viszik a kijelölt telelőbe.

Áttelelés után a most már egyéves halakat az új. n. nyújtótavakba teszzük.

A nyújtótavak lehalászása — rendszeren októberben — hasonlóan történik, mint a növendéktavaké. Itt azonban már nagyobb hálóval is dolgoznak. A vizet lassanként lebecsátják; a mint a víztükör eléggé megkisebbedett, hozzákezdenek a halászáshoz. A megtelt hálóból szá-
kokkal meregetik a halat, leöblítik, számolják, osztályoz-
zák s viszik a telelőbe éppen úgy, a mint már fentebb leírtuk. A teleltetésre nézve a már szintén elmondottak tartandók szem előtt.

Természetes, hogy új tógazdaságnál a második évben is éppen úgy ivatunk, mint az elsőben. A második év őszén tehát van már egy- s kétnyaras halunk.

A harmadik év tavaszán aztán az egyéves halakat kihelyezzük, a mint azt már tudjuk, a nyújtótavakba, a kétéveseket pedig a hízalótavakba.

A hízalótavak lehalászása, a mi szintén őszkor, leg-
inkább október második felében történik, adja termé-
zetesen a legtöbb gondot, úgy az anyag mennyisége,
mint a tavak nagysága miatt. Egészben véve úgy tör-
ténik, a mint azt a többi tavaknál is leírtuk. A halak-
nak a mérlegelő helyhez való hordására azonban hasz-
nálják itt már a halsaraglyát is (2. kép).

A halakat már most vagy azonnal átvesszik a piac-
számára, a mi a tenyésztőre a legelőnyösebb, vagy be-
 kell még azokat telelni s a tél folyamán értékesíteni.

Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy most már a legszebb példányokat tenyésztés céljaira kiváló-
gassuk. Azokat aztán külön teleltetőben is tartjuk.

A harmadik évben természetesen ismét ivattunk, úgy, hogy most már tógazdaságunk teljes üzemben van.

(Folyt. köv.)

KÉRDÉSEK ÉS FEJELETEK.

Kérdések.

3. A „dévér“ és a „lepényhal“ nem-e egy s ugyanaz? S ha igen, miért van a halászejgyen tilalma márczius-április hóban? Szak-
könyvek a dévér ívását május-június hóban jelzik; mikor szabad tehát tulajdonképp fogni?

Továbbá, ha az általános tilalom időszakában tisztán csak csukára és sügérre, mint rablóhalakra halászom, van-e joga azért a csendőr-
nek följelenteni s megbüntethet-e a hatóság? **B. B.**

4. a) Megbízható minőségű süllőikrát hol lehet kapni s száz-
ezrenként minő árban? Mikor szállítják az ikrát s egy-egy ládában mily mennyiséget? Nem volna-e célszerű az ártereken süllőfészkeket lerakni olyan módon, a mint az a Balatonban történik?

b) Honnan lehet beszerezni egynyaras galóczaivadékat? Mennyibe kerül 500 és mennyibe 1000 db? Mik a biztos szállítás és élve megérkezés feltételei? **H. F.**

5. Két évtizeden át egy kis, fából összetákoltt, egyablakos költőházban költöttük a pisztrángikrát. Az utóbbi időben két éven egymásután az ikra majdnem egészen tönkrement. Az ivadék nagyrészt ugyan kikelt, de a leggondosabb gondozás ellenére mihamar elpusztult. A költő-
ház sötét, dohos volt s sok helyütt mutatkozott benne penész. Új költőházat építettünk tehát, négy kettős, dupla nagy ablakkal; ez a helyiség csupa fény, világosság s tisztaság; penészképződés lehe-
tetlen. Táplálásra hegyi patakvizet használunk, mely előbb három szűrőn megy keresztül. Az ivadék pusztulása azonban épp olyan, mint a régi sötét költőházban. Nem-e a túlságos fény s világosság okozza ezt s nem volna-e célszerű a költőházat mesterségesen elsötétíteni? **R. e.**

Fejeletek.

3. A „dévér“ és „lepényhal“ nevek összecseréléséről már a „Halás-
szat“ mult évi április 15-iki számának „Vegyések“ rovatában is szó-
lottunk. A szakirodalomban általában és a halászati törvényben is elfogadott megnevezések szerint a *dévér* (*Abramis brama*) és a *lepény-
hal* (*Thymallus vexillifer*) két egymástól teljesen különböző s egészen
más-más természetű vizekben honos halfaj. A *dévér* az alsó szín-
tájakon, melegebb vizekben él s e vizekre annyira jellemző, hogy
e szintáj megjelölésére is használják s azért mondják: „a dévér szín-
táján“; ívása tényleg május-júniusra esik, a törvény azonban külön
nem tilalmazza, azért a halászejgyeken nincs is külön feltüntetve.
A *lepényhal* pisztrángféle hal, a hidegebb s bővebb vízű hegyi
patakok lakója, közvetlenül a sebes pisztráng szintája alatt, de azzal

együtt is; ennek a halnak ívási ideje márczius-április, a törvény, mint nemes halat, külön is védi s azért van a halászejgyen külön feltüntetve a törvényben megállapított tilalmi ideje, a mely márczius 1-től április 30-ig terjed.

A kétféle hal összetévesztésének az az oka, hogy a mint azt *Herman Ottó* is jelzi (Magyar Halászat II.), a „devérkeszeget“ némely helyen lapos alakja miatt „lepényhal“-nak is nevezik.

A törvényben a nevek mellé odaírott és a fajt s nemet teljes határozottsággal megjelölő latin nevek kétséget nem hagynak fenn az iránt, hogy Párkány mellett a Dunából kifogott hal akár „devér“-nek, akár „lepényhal“-nak mondják, csakis devér: *Abramis brama* lehet.

Kérdésének második részére megnyugtathatjuk, hogy általános tilalom idején a csendőrnök nemcsak joga van feljelentenie, ha csukára s sügérré halászik, hanem kötelessége is, mert az általános tilalom idején a halászat *mindenkinek bármiféle halra és bármiféle eszközzel tilos*. Az általános tilalom idején való halászatért a hatóság pedig meg fogja büntetni, mert az általános tilalmat a halászati társulatok miniszterileg jóváhagyott üzemterve rendeli el, a ki pedig az üzemterv feltételétől eltérőleg gyakorolja a halászatot, az a halászatról szóló 1888. XIX. t.-cz. végrehajtása tárgyában kiadott 5000/89. sz. miniszteri rendelet 22. §-a értelmében esetről-esetre 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetetik.

4. a) Süllőikrát megbízható minőségben hazánkban a következő telepekről szerezhet be: 1. Esztergomi tógazdaság (czím: *Corchus Béla* Budapest, IX., Boráros-tér 3.). 2. Iharosi tógazdaság (u. p. Iharosberény, Somogy m.). 3. Sárdi tógazdaság (Somogy m.). 4. Tiszaradvány pusztai tógazdaság (u. p. Cséffa, Bihar m.). 5. Verbászi süllőtelep (Új-Verbász, Bács m.). — Az ikrák ára a rendelt mennyiségtől is függ; százezenként 60—80 fillér szokott lenni. A szállítás április hóban történik. Egy-egy ládában rendszerint 100,000 db ikrát csomagolnak nedves moha közé; miután az ikra nagyon apró, kásaszemnyi, ez a szám csak becslészerű.

Az ártereken süllőikrafészkek kihelyezésének olyan módon, mint a Balatonban történik, nem volna semmi értelme, mert a süllő nem az ártereken ívik. A Balatonban a fészkeket a süllő állandó ívóhelyeire, az ú. n. *akadókra* (köves padók a tóban) rakják le; az ívó hal szívesen fogadja a finomrostú gyökérnyalábokat s azokra tapasztja ikráját. A fészkeket aztán felszedik s szétosztják a tóban, különösen a szélmentes zalai öblökbe, a hol az ikra az eliszapolásnak nincs annyira kitéve, mintha a szeles somogyi partokhoz közelebb eső akadókon maradna.

b) Egyenyaras galóczaivadékat nálunk esetleg *Köttl Rezső* tógazdaságából Znióváraljáról (Turóc m.), vagy *Pohn Henrik* tógazdaságából Kisselmeczről (Turóc m.) szerezhet be. Az ára változó; a fejlettségéhez képest darabonként 30—50 fillér, legegyszerűbb közvetlenül megkérdezni.

Nagyobb távolságokra szállítani azonban a galóczaivadékat nem tanácsos, mert az is, mint minden pisztrángféle hal, igen kényes. Közel fekvő, 12 órás szállítást igénylő helyekre is tanácsos *hydrobiont* használni egyszerű szállító hordók helyett.

A galóczával való betelepítésnek egyébként sokkal egyszerűbb módja, ha ikrát szereznek be s azt a közönséges, illetőleg szivárványos pisztrángikra módjára — a galócza is tavaszi ívású hal — költetik meg. Mindenesetre jó, ha a költőház mellé egy kis ivadéknevelő tavat is építenek, a hol a kikelt zsenget őszig tartják. Ikrát ugyancsak a fent jelzett tógazdaságok adhatnak, avagy külföldről szerezhetők be; azokat megfelelően csomagolva már igen nagy távolságokra is biztosan el lehet küldeni. Legnagyobb baj az, hogy az ikra beszerzése is mindig bizonytalan, mert az anyaállatokot úgy kell kifogni „kifejés“ végett a szabad vízből, nem lévén a galócza tavakban tenyészhető hal.

Utalunk még a „Halászat“ mult évi november 15. számában megjelent „Halasítás galóczával“ című cikkre.

5. Az elsőfűtés mindenesetre szükséges. Négy nagy ablak sok egy költőháznak. Az ikra kedvező kikeléséhez kell, hogy az *nyu-*

galomban és sötétben legyen. Ezért a költőházban, a tisztaságra való minden ügyelés mellett, kerülni kell a felesleges világosságot; inkább gyertyavilág mellett dolgozzunk. A költőedényekre magukra is tegyünk *deszkafedőt* s az ikrát túlságos sokat ne vizsgálgassuk.

Igen ajánlatos az is, hogy a kikelt zsenge ivadékot a költés befejezte után azonnal *tisztára mosott dió-, egész tojásnagyságú kavicságygyal* ellátott ládába helyezzük. A kavics között az ivadék *sötét* búvóhelyeket talál s ott húzódik meg, míg szikzacskóját elveszti; a mikor aztán persze már szabadba oly helyre kell kiteenni, a hol táplálékot talál. A ládákon keresztül friss jó *levegős* víznek kell átáramlania s a ládákra is tegyünk deszkafedőt.

Az ivadék pusztulásának egyébként más oka is lehet. Így nagyon sok függ attól is, hogy minő anyahalaktól származnak az ikrák; semmiesetre sem szabad azokat tóban tartott, hízlalt halakból fejni; nagyon fiatal halak ikrája sem megfelelő. Legjobb a szabad patakokból az őszi íváásra induló anyákat kifogni s azok ivartermékét használni.

Lehet még a víz s a szűrők körül is baj. Az ikra éltetéséhez ugyanis nem kell túlságos *levegős* víz; az ikrát pl. az aránylag kevés levegőt tartalmazó forrásvíz is kikelteti, az ivadéknak azonban már sokkal több levegőre van szüksége. Igaz, hogy itt hegyi patakot használnak a költetésre; annak a vízében bizonyára elég levegő van. Csakhogy a víz *három szűrőn* megy keresztül. Valószínűleg azért, mert sok tisztátalan anyagot tartalmaz. Ez már magában gyanússá teszi a dolgot. Ha ezek az anyagok szervesek s rothadnak, akkor a vízben levő levegő oxigénjét felemésztik s így az ikra, illetőleg a zsenge ivadék számára már nem marad elég, az tehát elpusztul. Különösen beállhat ez az eset, ha a *szűrőben összegyülemelő szenny kezd el rothadni*; akkor a szűrőn keresztül menő vizet teljesen megronthatja. Vagyis ilyenkor a szűrő sokkal többet árt, mint használ. A kavicszűrőket nagyon gyakran kell tisztogatni, azaz a benne levő kavicsot, szűrőanyagot tisztára mosni. Az ikrakejlődés második szakában, a szempontok megjelenése után egyáltalán legjobb, ha a szűrőanyagot teljesen mellőzzük; ki-szedjük a szűrőből s a vizet a nélkül folytatjuk a szűrőládán keresztül. A szűrőládán való átfolyás közben az esetleges durvább iszapot lerakja; csekély iszap különben ilyenkor már nem igen árt az ikrának, legalább is könnyűszerrel leöblögethető. A szűrőkön szabadon átfolyó patakvíz aztán mindenesetre elég oxigént fog úgy az ikrák, mint az ivadék számára tartalmazni.

TÁRSULATOK. EGYLETEK.

A **Hármas Körösi Halászati Társulat** már 1898-ban megalakult, azonban a kedvezőtlen viszonyok miatt állandóan anyagi bajokkal küzd. Most a társulati tisztviselők lemondása folytán a 41,870/912. számú földművelésügyi miniszteri rendeletre Békés vármegye alispánjának megbízásából *Dr. Moldoványi János* vm. tb. főjegyző elnöklelte mellett az érdekeltség Szarvasos, márczius 8-án, közgyűlést tartott. Elnökké *gr. Bolza Géza* nagybirtokost, alelnökigazgatóvá pedig *Szemző Gyula* ügyvédet egyhangúlag választották meg és elhatározták, hogy az érdekeltség tisztázása, az összes társulati pénztári naplók átvizsgálása, úgyszintén a felszaporodott hátralékok kimutatása céljából a minisztériumtól egy számvevőségi tisztviselő kiküldését fogják kérelmezni, hogy az anyagi állapot rendezése után a társulat végre alapszabályszerű feladatainak megfelelhessen. Ez annyival inkább kívánatos volna, mert a közvetlen szomszédos vízterületeken már ugyancsak régebben megalakult társulatok igen szép eredménnyel működnek. —gh.

A **Pereszugi Halászati Társulat** f. évi február hó 25-én tartotta Mezőtúron rendes évi közgyűlését *Gyalog János* elnöklettével. Az igazgató jelentése szerint a társulat kötelékébe tartozó vízterület egységesen bérbé van adva s a bérlő a 2520 K haszonbért pontosan fizeti. Jelenti továbbá, hogy a társulatnak a lefolyt évben 20701 K kiadása volt és javaslatára a közgyűlés elhatározta, hogy a 277729 K maradványból 237385 K, azaz *k. holdanként 8 K*, a halászati jogtulajdonosok között osztassék szét. A jövő évi költés-

geket 2700 K-val irányozták elő. Végül elhatározták, hogy az Iván-feneki társulatot felkérlik a meder kiűrtésére, melynek megtörténte után megindítják az eljárást a társulat feloszlatása iránt. k.

A Miskolczi Halászati Társulat f. évi február hó 26-án Miskolczon közgyűlést tartott Melczér Géza elnökle alatt. A 113,139 1912. sz. földmív. miniszteri rendelettel jóváhagyott alapszabályaik alapján az *üzemtervet állapították meg* s ennek keretében az 1370 kat. holdnyi társulati vízterületet 8 bérleti szakaszra osztották, egyenkénti körülbelül 100 kat. holdnyi vízterülettel. A három alsó szakaszon a Tiszatorok közelsége miatt jelenleg is szép halállomány van, egybeült azonban rendszertelen halászat, aprószemű hálók, dinamitózás, bányavizek és gyári szennyezések miatt annál rosszabb az állapot. Egyidejűleg a fennálló bérleti szerződések bemutatása iránt is intézkedtek; állítólag sok helyen nincs kiadva a halászat, hanem a jogtulajdonosok avagy a közbirtokosság tagjai kényük-kedvük szerint szabadon gyakorolják a közhalászat óriási kárára. A jelenlegi állapot tehát tarthatatlan. A további teendőket és a költségvetést az üzemterv jóváhagyása után tartandó közgyűlésen állapítják meg majd. —gh.

Az Érsekújvári Halászati Társulat f. évi márczius hó 3-án tartotta közgyűlését *Miklóska Aladár* polgármester elnökletével. Aelnök-igazgató bejelentette, hogy a társulat vízterületén fennálló hasznabérszerződések közül a legkésőbbi 1916. április 1-én jár le. Ehhez képest a közgyűlés elhatározta, hogy a fennálló, de esetleg korábban lejárt szerződésig ezen időpontig meghosszabbíthatók; azután csakis bérleti szakaszokra osztva egységesen kívánja azokat hasznosítani. E végből az üzemterv módosítását is a legközelebbi közgyűlések egyikének tárgyai közé felveszi. A lefolyt évi számadások szerint a társulat vagyona 27001 K. Végül a tisztikar lemondván, elnöké *Feichtinger Sándor* jószágfelügyelőt, aelnök-igazgatóvá pedig *Ószy Dávidot* választották meg. k.

A Komáromi Halászati Társulat f. évi márczius hó 4-én tartotta *Dömény János* polgármester elnöklete alatt közgyűlését. Az igazgató jelentése szerint a társulat gondoskodott az általános tilalmi idő pontos betartása iránt s e végből négy órt alkalmazott 200 K díjazással, mely összeget a társulat államsegélyként a földművelési kormánytól kéri. A halállomány emelése céljából kihelyezték az államsegélyként kapott 1.800.000 drb fogassülőikrát, továbbá, kihelyezték az ivadéknévelő tóba a hat pár anyapontyot és az 1000 drb tenyészrákot. Végül gondoskodtak a kubikgödörökben visszamaradt ivadékhalaknak az anyamederbe való visszahelyezéséről. A számadások szerint a társulatlak 595,53 K bevétellel szemben 582,35 K kiadása merült fel s így a maradvány 13,18 K. A jövő évi költségeket 640 K-val irányozták elő s ehhez képest a tagok évi járulékát k. holdanként 6 f-ben állapították meg. Végül az igazgató jelentése alapján a közgyűlés elhatározta, hogy a jelenleg fennálló szerződések 1915. évi deczember 31-éig meghosszabbíthatók s ez időponttól kezdve a társulat vízterületét egységesen, bérleti szakaszokra osztva fogja hasznosítani. k.

A Bény-garamtoroki Halászati Társulat f. évi márczius hó 10-én tartotta Esztergomban *Takács Gyula* elnökletével rendes évi közgyűlést. Az igazgató jelentése szerint a társulat kötelékébe tartozó vízterület egy tagban van bérbeadva. Az egységes hasznosítás révén a társulati vízterületi k. holdanként 1,70 koronát jövedelmez. A jövedelem terület arányában osztatik szét. A földművelési kormány a múlt évben is 600.000 drb fogassülőikrát adományozott a társulatlak, melyet a Garam folyó kőhidgyarmati szakaszán helyeztek ki. A költség stíkelrel járt. A lefolyt évi számadások 140 K 91 f maradványt tüntetnek fel. A jövő évi költségeket 70 K-val irányozták elő s ehhez képest a tagok évi járulékát k. holdanként 10 f-ben állapították meg. A tisztújítás során a közgyűlés elnöké *Sólyom Lajos* jószágfelügyelőt, aelnök-igazgatóvá pedig *Payer Jánost* választotta meg. Végül a társulat közgyűlési határozat alapján az Országos Halászati Egyesület tagjai sorába lépett. k.

VEGYESEK.

A galócza növekedéséről és vándorlásáról érdekes közlemények jelentek meg az „Oest. Fischereizeitung” folyó évi 3. és 5. számaiban.

Az Enns folyó egy 60 kilométeres hosszú szakaszának halászbérlője 6 éven át mintegy 8000 drb galóczaivadékokat helyezett ki. Az első évjáratból a 600 drb legszebb példányt megjelölte olyképp, hogy kövér (zsír) úszójukat levágta. Az ily módon megjelölt galóczákból többet sikerült aztán ismét megfognia. Az 1907. évi szeptember 18-án 10—15 cm. hosszal vízbe eresztett egynyaras halak az 1912/13. télég, tehát 6 éves korukban 2—3 kg. súlyúak lettek; nehezebbeket legalább is nem fogtak ki; a legtöbb 2¹/₄—2³/₄ kg. nehéz volt. A folyószakasz azonban, a melyről szó van, nem éppen bő a galócza eledelül szolgáló takarmányhalban.

Ami a galócza vándorlását illeti, arra nézve az eddigi felfogással szemben, hogy az mindig fölfelé igyekszik, ellenkező volt itt a tapasztalat. A megjelölt galóczákat ugyanis a kihelyezés helye alatt 12—16 kilométerre, sőt egy esetben 25 kilométerrel alább fogták ki. Igaz, hogy e szakaszon az Enns folyót elég sűrűen fertőzik ipari szennyvizek s talán ez a szennyvíz is lehajthatja a halakat.

Ezeknek az érdekes megfigyeléseknek a kapcsán *dr. Stölze* rendszeres s nagyobb szabású ilyen kísérletek megejtését tartja szükségesnek a végből is, hogy a galócczával való, aránylag költséges nepesítés lehetőleg czélszerűen s gazdaságosan történhessék.

A vizek szagáról érdekes dolgokat olvashatunk *dr. Steuer* A. a planktonról írott nagy munkájában: (Planktonkunde Leipzig 1910). *Whipple* tanulmányozta először tüzetesen a szárazöldi tavak vizének szagát s azokat eszerint aromatikuskokra, halszagúakra és fűszagúakra osztotta be. *Mez* szerint a következő fokozatok vannak: szagtalan, dohos, halszagú, iszapszagú, rothadt, bűzösen rothadt szagú vizek.

Kétségtelen, hogy a víz szaga, eltekintve a vízbe kerülő szennyvizektől, a legtöbbször az elhaló planktonszervezetektől származik s különösen a plankton maximális fejlődésének idején vagy közvetlenül azután érezhető. A legtöbbször növényi plankton idéz elő, a melyek a vizek „virágzását”, színváltozást is előidéznek. A kék algákhoz tartozó *Clathrocystis*-nek, a mely folyók holtágaiban, különösen őszkor nagy mennyiségben található, elhalása után bekövetkező rothadása igen kellemetlen hal- s iszapszagot terjeszt.

A tenger szaga egészen más, mint az édesvizeké, bár azt is nagyrészt bomlásban lévő szerves anyagok idézik elő; a partokon mindig intenzivebb, mint a nyílt tengeren. Előfordul ott is kellemetlen szag. Így pl. 1899-ben és 1900-ban a japán kikötőkben nagy mennyiségű *Gonyanlax polygramma* lépett fel, a mely az algákhoz hasonlóan, igen kellemetlen bűzt árasztott szét. Ha a barnás-sárga vizet egy hétig üvegben állatták, kénhydrogén szaga volt érezhető. Más esetben ismét egy vörös *Volvocacee* (*Dunaliella salina*), ott, ahol nagy tömegekben fordul elő, felséges ibolyaillatot terjeszt.

A tengervíznek a plankton azonban nemcsak a szagát adja meg, hanem helyenként azt a bizonyos tapadós, zsíros tulajdonságát is.

A francia Svájc nagy tavain, ha azokat egyébként szelíden fodrozza a szél, nyugodt, csendes foltok vehetők észre: „taches d'huile”. Valószínűleg az az olaj verődik össze, a mely a plankton bomlásánál szabadddá válik. Ennek az olajnak tulajdonítják a tengerpartokon összeverődő tiszta, fehér habsávok keletkezését is. A felbomló szervezetek zsírját a tengervíz alkáliá elszappanosítja.

A halzsír ipari felhasználása a Normann-féle eljárással óriási hatásában ma még kiszámíthatatlan jelentőségű lépéssel haladt előre. Ez eljárás kémiai úton lehetővé teszi a zsír szilárdítását. E mellett a tengeri halak zsírjának penetráns szagát is közömbösíti hydrogén telítéssel. Az így nyert zsírok teljesen jól értékesíthetők és bármely természetes termékkel kiállják a versenyt, könnyen szállíthatók, e mellett rendkívül olcsók, áruk mm.-ként 40—48 K. A halzsírnak ilyen értelmű feldolgozására vállalat alakult Norvégiában 3,6 millió K alaptőkével, mely a tengeri halak ma is nagymennyiségű zsírkészítményét sokszorososan fogja fokozni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

H. F. Ungvár. Az érdekes dolgot jobbnak látjuk előbb a nyilvánossággal megismertetni, esetleg megvitattatni, hogy az egyesület aztán egy minden oldalról megvilágított eszmét kapjon kézhez.

A kérdésekre a mai számban adjuk a feleletet. Az azokkal kapcsolatban panaszolt dolgokra vonatkozólag közelebbit nem tudunk; lehet, hogy csak valami félreértés történt. Semmiesetre sem kell visszariadni a további próbálkozástól.

L. F. Újvidék. A földművelésügyi minisztérium külön rende-

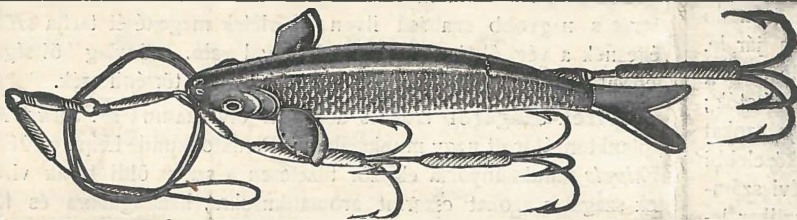
letet arról, hogy azoknak, a kik halaszgazdaságokat akarnak létesíteni, a terveket szakközvegeivel díjtalanul elkészítteti, nem adott ki, hanem említést tesz róla abban a rendeletében, melyet 1911. április 6-án kelt 52,418. sz. alatt s melyet a m. kir. gazdasági felügyelőségekhez intézett az állami segélyezésék ügyében.

A ki különben ilyen terveket akar kapni, annak felesleges rendeletekre hivatkoznia; elég ha 1 koronás bélyeggel ellátott rövid kérvényben a földművelésügyi minisztériumhoz fordul. Mióta a halászati felügyelőséget szervezték, az volt a gyakorlat, hogy az ilyen kérelmek éppen e hivatal útján mindig teljesítették.

Pontyivadék

egynyaras, gyors növesű, mintegy 10 méter-mázsa, jutányosan eladó a gróf DRASKOVICH-féle tógazdaságban, Németújvár, Vas megye.

Mindennemű halászati hálóban, halászkötélben, halászsinegben legolcsóbb bevásárlási forrás **ADAM MIKSA BUDAPEST, IV., Ferencz József-rakpart 6.**

Halászati Kellékek

angol, amerikai és saját gyártmány nagyban és kicsinyben e helyen:
Joseph Oszvalds Nachf., Wien, I., Wollzeile 11.
Árjegyzék kívánatra ingyen.

Pallini báró INKEY PÁL iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, amerikai törpeharsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés céljaira, valamint megtermékenyített süllőikrák is.

Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk.

Vasúti állomás: Csurgó vagy Nagykanizsa. Posta és távirat: Iharosberény.

CHEMISCHE FABRIK SCHLUTUP

Dr. Max Stern
Schlutup, bei Lübeck.

A kitűnően bevált

I-a SCHLUTUPI HALLISZT

egyedüli készítője.

Rendkívül nagy halhúsgyarapodás mellett. Feltűnő jó eredmények pontyoknál, czompóval való vegyes benépesítés mellett, valamint pisztrángoknál, különösen zsenge ivadék- és növendékhalaknál.

HALGAZDASÁGHOZ VALÓ ESZKÖZÖK: PISZTRÁNGIKRA-

KÖLTŐEDÉNYEK, halivadékszallítóedények, AQUARIUMOK

stb. készítésében specialista. — Az országos halászati felügyelőség szállítója.

LAMMEL FERENCZ, bádagos- és szerelőmester, Budapest, VIII., József-uteza 17. sz.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

ősz és tavasz szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharscát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.